

Nie ma przerw od praw człowieka. Rocznica ograniczenia prawa do ochrony międzynarodowej w Polsce

Dzisiaj mija dokładnie rok od wydania rozporządzenia z dnia 27 marca 2025 r. wprowadzającego zawieszenie prawa do ubiegania się o ochronę międzynarodową na granicy polsko-białoruskiej. Choć intencją ustawodawcy było wprowadzenie tego rozwiązania jako środka tymczasowego, zostało ono już pięciokrotnie przedłużone i obowiązywało przez cały ubiegły rok. Od tego czasu byliśmy świadkami wielu przypadków naruszeń praw człowieka, których dopuścili się zarówno strona polska, jak i białoruska.

Tymczasowy charakter zawieszenia prawa do ubiegania się o ochronę międzynarodową był wielokrotnie podkreślany przez polskie władze, w szczególności przez Macieja Duszczyka, byłego wiceministra spraw wewnętrznych, odpowiedzialnego za polską strategię migracyjną na lata 2025–2030.¹ Po pewnym czasie te same władze zmieniły jednak narrację, twierdząc, że „gdybyśmy dziś zrezygnowali z zawieszenia prawa do ochrony międzynarodowej, wszystko by się rozpadło”, ponieważ „Białoruś i Rosja natychmiast by to wykorzystały, a sytuacja stałaby się poważniejsza”.² Jednak, jak udowodniamy w niniejszej analizie, nie ma dowodów potwierdzających taki scenariusz.

Wkrótce po przyjęciu decyzji o zawieszeniu prawa do składania wniosków o ochronę międzynarodową na granicy polsko-białoruskiej Amnesty International opublikowało rozbudowane oświadczenie, w którym podkreślaliśmy, że ta regulacja stanowi rażące naruszenie prawa międzynarodowego i poważne zagrożenie dla praw uchodźców oraz migrantów.³ Wspomniany dokument został przekazany do wiadomości Komisji Europejskiej, która w odpowiedzi skierowanej do Amnesty International oświadczyła, że pozostaje w stałym kontakcie z władzami polskimi w sprawie sytuacji na granicy polsko-białoruskiej oraz przedmiotowej legislacji.⁴ Zamiast potępienia naruszeń praw człowieka, do tej pory byliśmy świadkami politycznych deklaracji popierających podejście, które Polska nadal reprezentuje.⁵

Celem niniejszej analizy jest zwrócenie uwagi na główne kwestie, które pojawiły się po zawieszeniu prawa do ubiegania się o ochronę międzynarodową w Polsce, oraz wezwanie polskich władz i Komisji Europejskiej do zrewidowania obecnej i proponowanej polityki migracyjnej. W pierwszej części omawiamy zagadnienie nieproporcjonalności przyjętych środków w stosunku do obecnej sytuacji na granicy. Dalej zwracamy uwagę na kwestię wprowadzenia ustalonej kategorii tzw. grup szczególnie wrażliwych oraz kompetencji

Straży Granicznej w tym zakresie. Następnie przeanalizujemy standard ochrony praw człowieka na Białorusi oraz jego wpływ na sytuację uchodźców i migrantów na granicy. W analizie poruszamy również temat wpływu innych europejskich regulacji ograniczających prawo do azylu na decyzję polskich władz, a także skutków zawieszenia prawa do ubiegania się o ochronę międzynarodową na granicy polsko-białoruskiej dla prawa wspólnotowego. Na koniec przedstawimy krótką refleksję nad erozją XX-wiecznych mechanizmów ochrony praw człowieka i zagrożeniami, jakie wynikają z tego procesu dla statusu jednostki wobec państwa.

Oczywista nieproporcjonalność zawieszenia prawa do ubiegania się o azyl

W świetle rzeczywistych skutków ograniczenia prawa do azylu w Polsce pojawiają się poważne wątpliwości co do proporcjonalności tej decyzji. Rząd twierdzi, że utrzymywanie ograniczenia jest konieczne do zwalczania instrumentalizacji migracji, jakiej dopuszcza się Białoruś. Dostępne dowody wskazują jednak, że ta regulacja może stanowić nieproporcjonalne ograniczenie praw podstawowych, wykraczające poza to, co jest niezbędne dla osiągnięcia uzasadnionych celów bezpieczeństwa granicy.

Premier Donald Tusk przedstawił zawieszenie procedur azylowych jako konieczne działanie w celu mitygacji „poważnego i realnego zagrożenia” dla bezpieczeństwa Polski w obliczu wojny hybrydowej. Co istotne, środek ten, prezentowany w marcu 2025 r. jako tymczasowy środek nadzwyczajny, przyjęty na okres 60 dni, jest obecnie w dalszym ciągu przedłużany. Rząd nie zapowiada, że w przyszłości ta sytuacja ulegnie zmianie.

Władze polskie powołują się na 46-procentowy spadek nielegalnych przekroczeń granicy jako dowód skuteczności zawieszenia.⁶ Jednak dane statystyczne pokazują bardziej złożoną sytuację. Liczby przedstawione przez Straż Graniczną wskazują, że w 2024 r. odnotowano 30 090 prób przekroczenia granicy z Białorusi - o 16% więcej niż 26 000 odnotowanych w 2023 r. Znaczący spadek nastąpił nie po zawieszeniu procedur azylowych w marcu 2025 r., ale raczej w drugiej połowie 2024 r., po wprowadzeniu przez rząd strefy buforowej w czerwcu 2024 r. W okresie od stycznia do maja 2024 r. średnia miesięczna liczba prób przekroczenia granicy wynosiła 3 336. W okresie od lipca do grudnia 2024 r. liczba ta spadła do 1603, co stanowi spadek o 52% i poprzedziło formalne zawieszenie prawa do składania wniosków o ochronę międzynarodową o kilka miesięcy. Szczytowy poziom zaobserwowano w maju 2024 r., kiedy to odnotowano ponad 7000 prób, ale do lipca 2024 r. liczba ta spadła do 1350 – na kilka miesięcy przed wprowadzeniem zawieszenia azylu. W 2025 r. odnotowano

około 30 000 prób nielegalnego przekroczenia granicy, czyli nieco mniej niż w 2024 r., co sugeruje, że zawieszenie procedur azylowych nie spowodowało radykalnego dodatkowego spadku liczby przekroczeń granicy w stosunku do tego, co osiągnęły wcześniejsze środki bezpieczeństwa.⁷ Ta rozbieżność czasowa poważnie podważa twierdzenia o istnieniu związku przyczynowego między zawieszeniem procedur azylowych a zmniejszeniem liczby przekroczeń granicy.

Zasada proporcjonalności, zapisana m.in. w polskiej Konstytucji i EKPCz, wymaga, aby ograniczenia praw podstawowych stanowiły najmniej restrykcyjne środki niezbędne do osiągnięcia uzasadnionych celów. Kilka czynników wskazuje, że zawieszenie procedur azylowych może nie spełniać tego wymogu.

Spadek liczby przekroczeń granicy po wprowadzeniu w czerwcu 2024 r. strefy buforowej, wzmożonego nadzoru i zwiększonej obecności straży granicznej pokazuje, że cele bezpieczeństwa można osiągnąć bez odmawiania dostępu do procedur azylowych. Rząd zainwestował 611 mln dolarów w umocnienia graniczne, w tym strefę buforową o szerokości 200 metrów, stalowe ogrodzenia, elektroniczne systemy nadzoru oraz rozmieszczenie 6000 żołnierzy.⁸ Środki te wydają się skuteczne w zarządzaniu bezpieczeństwem granicznym bez zawieszania prawa do ubiegania się o ochronę międzynarodową.

Dostępne dowody budzą poważne wątpliwości co do tego, czy zawieszenie procedur azylowych w Polsce spełnia kryterium proporcjonalności. Środek ten nie wydaje się być w sposób oczywisty konieczny, ponieważ cele bezpieczeństwa można osiągnąć za pomocą mniej restrykcyjnych rozwiązań. Związek przyczynowy między zawieszeniem a zmniejszeniem liczby przekroczeń granicy pozostaje nieudowodniony, a spadek ten można przypisać wcześniejszym środkom bezpieczeństwa wdrożonym w połowie 2024 roku. Mimo to ograniczenie prawa do azylu, przedstawiane jako rozwiązanie czasowe, nadal jest utrzymywane i systematycznie przedłużane. Co najważniejsze, odmowa ochrony osobom uciekającym przed prześladowaniami to nie jest właściwy sposób reagowania na szczeblu państwowym na sytuację geopolityczną.

Wpływ zawieszenia na sytuację rodzin i dzieci bez opieki na granicy polsko-białoruskiej

Rozporządzenie z dnia 27 marca 2025 r. przewiduje wyjątki mające na celu ochronę osób z tzw. grup szczególnie wrażliwych. Zgodnie z art. 33b Straż Graniczna przyjmuje wnioski o ochronę międzynarodową od:

- małoletnich bez opieki,
- kobiet w ciąży,
- osób wymagających szczególnego traktowania ze względu na wiek lub stan zdrowia,
- osób wyraźnie narażonych na poważne niebezpieczeństwo na Białorusi
- obywateli Białorusi.⁹

Jednakże wyłączenie z zawieszenia prawa do składania wniosków nie przysługuje osobom, które „użyły bezpośrednich środków przymusu oraz broni lub innego uzbrojenia bezpośrednio po przekroczeniu lub próbie przekroczenia granicy siłą i we współpracy z innymi”.¹⁰ Pomimo formalnej ochrony grup szczególnie narażonych pojawiły się poważne obawy dotyczące wdrażania wspomnianego przepisu w praktyce. Organizacje społeczeństwa obywatelskiego zgłaszają, że ustawowe wyjątki często nie są uwzględniane.¹¹ UNHCR wyraziło zasadnicze obawy, że dostęp do terytorium i procedur azylowych stanowi niezbędny warunek przeprowadzenia oceny stopnia narażenia jednostki na niebezpieczeństwo.¹² Organizacja Human Rights Watch udokumentowała przypadki osób, które informowały polskich funkcjonariuszy granicznych o chęci wnioskowania o ochronę międzynarodową, a i tak doświadczyły pushbacku na teren Białorusi bez przeprowadzenia odpowiedniej procedury. Straż Graniczna używała wobec nich gazu pieprzowego i niszczyła telefony.¹³ Praktyki te sugerują, że teoretyczne zabezpieczenia mogą nie przekładać się na rzeczywisty dostęp do pomocy dla osób najbardziej potrzebujących.

Od 27 marca 2025 r. tymczasowe zawieszenie przez Polskę prawa do ubiegania się o ochronę międzynarodową na granicy z Białorusią pogłębiło kryzys humanitarny dotyczący rodziny uchodźców i dzieci, zwłaszcza małoletnich bez opieki. Pomimo wprowadzonych wyjątków, w praktyce brak wiarygodnych mechanizmów oceny wieku oraz nieodpowiednie procedury ochronne sprawiły, że wiele dzieci pozostało poza zasięgiem jakichkolwiek skutecznych zabezpieczeń. Raporty organizacji monitorujących granicę pokazują skalę tego problemu. Tylko od stycznia do września 2025 r. 227 małoletnich zwróciło się o pomoc humanitarną, a 191 z nich podróżowało bez opieki. Spośród nich jedynie niewielkiej części udało się nawiązać kontakt z organizacjami humanitarnymi lub organami państwa.¹⁴ Ich wiek ustalano „na oko”, w nieformalny sposób lub byli poddawani procedurom medycznym przeprowadzanym przez nieprzygotowanych do tego funkcjonariuszy. Mogło to skutkować błędnym zaklasyfikowaniem dzieci jako dorosłych i odmową udzielenia im ochrony przysługującej małoletnim. Wadliwie przeprowadzona ocena wieku i stanu psychologiczno-zdrowotnego uniemożliwia rzetelne wykorzystanie ustawowych zabezpieczeń, pozostawiając dzieci bez odpowiedniej opieki lub dostępu do procedur.¹⁵ Dotyczy to oczywiście w głównej mierze nastolatków. Warty zarekomendowania jest system

litewski, w którym małoletni uchodźcy mogą liczyć przynajmniej na rzetelną ocenę ich wieku, przeprowadzaną przez komisję interdyscyplinarną złożoną z lekarza, psychologa oraz pracownika socjalnego.

Zawieszenie prawa do ubiegania się o ochronę międzynarodową zwiększyło również ryzyko rozdzielania rodzin. Pary zostawały często zmuszone do podejmowania tragicznych decyzji o rozstaniu, bo samotna kobieta w ciąży miała większe szanse na uzyskanie przychylności Straży Granicznej i złożenia wniosku o ochronę międzynarodową. Państwo polskie doprowadziło więc do sytuacji, gdzie dzieci rodziły się jako półsieroty, bo ich ojcowie pozostawali na Białorusi. Rodzice decydowali się też na rozdzielanie ze swoimi dziećmi, bo te, jako pozbawione opieki, mogły uzyskać status uchodźcy. Szczególnym przedmiotem troski organizacji zajmujących się pomocą małoletnim pozostaje poważna krzywda psychiczna, jakiej doznają dzieci w takich okolicznościach.¹⁶

Obawy te nasilają się, gdy weźmiemy pod uwagę szerszy kontekst ciężkich warunków panujących w strefie przygranicznej. Migranci i dzieci zgłaszają przedłużające się pobyty na terenach leśnych przy ograniczonym dostępie do żywności, wody i schronienia. Wielu opisuje powtarzające się pushbacki, które rozdzielają grupy i skazują osoby na ciągłe poczucie niepewności. Raporty terenowe organizacji We Are Monitoring zawierają zeznania nastoletnich chłopców bez opieki, którzy oddalili się od grupy, z którą wcześniej podróżowali, w skutek agresywnych działań funkcjonariuszy wobec tej grupy.¹⁷

Efektom tych praktyk (niekonsekwentna weryfikacja wieku, brak dostępu do formalnej opieki, improwizowane procedury dotyczące małoletnich oraz nieformalne rozdzielanie rodzin) jest naruszenie przez Polskę zobowiązań wynikających z Konwencji o prawach dziecka.

1 stycznia 2026 r. weszła w życie nowelizacja ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach. Umożliwia ona Straży Granicznej detencję małoletnich bez opieki ubiegających się o ochronę międzynarodową. Wcześniej małoletni ci trafiali do systemu pieczy zastępczej, gdzie zapewniano im przynajmniej namiastkę rodzinnej stabilności. Obecnie nic nie stoi na przeszkodzie, aby umieszczać dzieci powyżej 15 roku życia w Strzeżonych Ośrodkach dla Cudzoziemców. Takie praktyki są sprzeczne z art. 72 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz art. 3 ust. 1 Konwencji o prawach dziecka, ponieważ naruszają prawo małoletnich do bezpieczeństwa i nie leżą w ich najlepszym interesie. Polska była już dwukrotnie stroną postępowania przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka w związku z zatrzymywaniem małoletnich w drodze. W obu sprawach (*Bistieva i inni przeciwko Polsce* oraz *Bilalova i inni przeciwko Polsce*¹⁸) Europejski Trybunał Praw Człowieka podkreślił nieproporcjonalność użytych środków. Warto pamiętać, że państwo ponosi odpowiedzialność za każdego małoletniego bez opieki i ma obowiązek zapewnić mu odpowiedni poziom ochrony.

Zbyt duże kompetencje, zbyt mała odpowiedzialność

W następstwie wejścia w życie ustawy zmieniającej z dnia 21 lutego 2025 r., art. 33b ust. 2 ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej ustanawia kompetencje Straży Granicznej do przyjmowania wniosków o ochronę międzynarodową od osób należących do jednej z wymienionych grup szczególnie wrażliwych (zob. poprzedni podrozdział).¹⁹ Jednak, jak podkreśla między innymi Human Rights Watch, Straż Graniczna nie jest ani przeszkolona, ani wyposażona do dokonywania tak złożonych ustaleń.²⁰ Ocena stopnia wrażliwości wymaga specjalistycznej wiedzy na temat wskaźników traumy, schorzeń, procedur ustalania wieku oraz indywidualnych potrzeb w zakresie ochrony, które wykraczają poza tradycyjny zakres funkcji kontroli granicznej. Zmiana ta stwarza poważne ryzyko, że przynależność do grupy szczególnie wrażliwej nie zostanie rozpoznana.

Polskie sądy uznały, że Białoruś nie gwarantuje poszanowania podstawowych praw człowieka oraz że istnieją dowody brutalnego traktowania migrantów przez białoruskie służby, co może stanowić tortury.²¹ Mimo to Straż Graniczna musi szybko oceniać ryzyko poważnej krzywdy, jednocześnie radząc sobie z tym, co władze określają jako agresywne próby przekroczenia granicy w trudnych warunkach operacyjnych.

Dodatkowo powstaje zasadnicze pytanie dotyczące charakteru prawnego odmowy przyjęcia wniosków o ochronę międzynarodową przez funkcjonariuszy: czy stanowią one formalne decyzje administracyjne podlegające odwołaniu, czy też są jedynie czynnościami o charakterze materialno-technicznym, nieobjętymi ochroną wynikającą z procedury administracyjnej? W przeciwieństwie do standardowej procedury azylowej, obejmującej teren całego kraju z wyłączeniem granicy polsko-białoruskiej, w ramach której Szef Urzędu do Spraw Cudzoziemców wydaje formalne decyzje podlegające odwołaniu do Rady ds. Uchodźców, a następnie do sądów administracyjnych, przepisy oraz praktyka związana z ograniczeniem terytorialnym prawa do azylu wydają się całkowicie pomijać wyspecjalizowany system rozpatrywania wniosków oraz ścieżkę odwoławczą.

UNHCR wyraził zaniepokojenie tym stanem rzeczy.²² W praktyce osoby, których wnioski zostały odrzucone, wydają się być natychmiast odsyłane na Białoruś bez otrzymania formalnych decyzji, od których mogłyby się odwołać,²³ co sugeruje, że odmowy są traktowane jako czynności materialno-techniczne towarzyszące operacjom zawracania, a nie jako decyzje administracyjne podlegające gwarancjom prawnym. Kwestia skutecznych środków odwoławczych staje się szczególnie paląca, biorąc pod uwagę, że odwołania od decyzji Straży Granicznej w sprawie odmowy wjazdu tradycyjnie nie mają automatycznego skutku zawieszającego. Oznacza to, że nawet gdyby istniał mechanizm odwoławczy, egzekucja mogłaby nastąpić przed jakąkolwiek kontrolą sądową. Zanim sąd mógłby rozpatrzyć sprawę, osoba, której dotyczy odmowa została już zawrócona na Białoruś i narażona na tę samą krzywdę, przed którą szukała ochrony.

Wzajemne inspiracje złymi praktykami w regionie

Amnesty International jest globalnym ruchem ponad 13 milionów ludzi, którzy niesprawiedliwość na świecie traktują osobiście.
Razem zmieniamy świat, by każdy mógł korzystać ze swoich praw.
Ruch jest laureatem Pokojowej Nagrody Nobla.

Zawieszenie prawa do ubiegania się o ochronę międzynarodową przyjęte przez Polskę było jednym z symptomów większej zmiany obserwowanej w wielu państwach leżących na obrzeżach Unii Europejskiej. W 2021 r. Polska, Litwa i Łotwa rozpoczęły systematyczne pushbacki na swoich granicach z Białorusią w odpowiedzi na to, co określiły jako migrację koordynowaną przez to państwo. Litwa sformalizowała te praktyki poprzez zmiany legislacyjne, które później zostały uznane przez TSUE za naruszające prawo Unii Europejskiej.²⁴

Ograniczenia wprowadziła także Finlandia, która przyjęła w lipcu 2024 r. przepisy zezwalające na odrzucanie wniosków o azyl, składanych przez osoby, które nielegalnie przekroczyły granice rosyjsko-fińską.²⁵ Polska powoływała się na te regulacje, uzasadniając wprowadzenie własnego zawieszenia prawa do ubiegania się o ochronę międzynarodową. Podejście to stało się obecnie inspiracją dla innych państw członkowskich UE. Grecja poszła w ślady Polski, wprowadzając w lipcu 2025 r. trzymiesięczne zawieszenie rozpatrywania wniosków o azyl osób przybywających nielegalnie łodziami, pomimo potępienia ze strony UNHCR, Rady Europy i społeczeństwa obywatelskiego.²⁶ Łotwa i Litwa również kontynuują restrykcyjne praktyki graniczne, zapoczątkowane w 2021 r.²⁷

Ostatnie zmiany w przepisach UE przyniosły pewną legitymizację dla działań państw odczuwających największą presję migracyjną. Nowy Pakt o migracji i azylu, przyjęty w maju 2024 r., zawiera dyspozycje na wypadek sytuacji kryzysowych i siły wyższej, dotyczące „instrumentalizacji migracji”. Pojęcie to jest na tyle niejasne, że pozwala uzasadnić ograniczenia, które w innym przypadku mogłyby naruszać prawo międzynarodowe.²⁸ W grudniu 2024 r. Komisja Europejska wydała wytyczne, w których uznała, że państwa członkowskie są uprawnione do wprowadzania w życie środków, które „mogą wiązać się z poważnymi naruszeniami praw podstawowych, takich jak prawo do ubiegania się o azyl”, w ramach zwalczania instrumentalizacji ze strony Rosji i Białorusi.²⁹ Stanowi to znaczącą zmianę w stosunku do wcześniejszych oświadczeń Komisji, w których podkreślano obowiązek państw członkowskich w zakresie zapewnienia dostępu do azylu. Obserwujemy niepokojącą tendencję Unii Europejskiej do coraz częstszego przyjmowania pozycji bierności w sprawach, które dotyczą przestrzegania przez kraje Wspólnoty podstawowych praw człowieka. Prowadzi to do poczucia bezkarności wśród rządzących, systematycznie wybierających polityczną krótkowzroczność.

Równia pochyła

Uważamy, że społeczeństwo europejskie wkracza w bardzo niebezpieczną erę, w której kwestionowane są podstawy naszego systemu ochrony praw człowieka. Jeszcze kilka lat temu rozmontowanie porządku ustanowionego przez Europejską Konwencję Praw Człowieka (EKPC) wydawało się nie do pomyślenia. Sytuacja jednak szybko się zmienia. Premier Donald Tusk stał się jednym z dziewięciu europejskich przedstawicieli rządów,

którzy w maju 2025 r. podpisali list popierający zmiany w Konwencji.³⁰ Kraje zjednoczone pod przywództwem Włoch opowiedziały się za minimalizacją wpływu, jaki orzeczenia Europejskiego Trybunału Praw Człowieka mają obecnie na wewnętrzne systemy prawne państw członkowskich. Główną przyczyną tej zmiany kierunku jest niemożność rozwiązania sytuacji migracyjnej bez narażania praw człowieka, których strzeże EKPCz.

Wprowadzone ograniczenie prawa do ubiegania się o ochronę międzynarodową narusza, zgodnie ze standardami określonymi w orzeczeniach Europejskiego Trybunału Praw Człowieka oraz opiniach licznych ekspertów prawnych, art. 3 EKPC oraz art. 4 Protokołu nr 4 do EKPC. Premier Donald Tusk otwarcie stwierdził, że: „Jeśli 46 sygnatariuszy Konwencji nie może dojść do porozumienia w sprawie jej reformy, to całkowicie rozsądnym rozwiązaniem jest po prostu jej wypowiedzenie”.³¹ Słowa te jasno pokazują, że obecna polityka, choć nadal pozwala niektórym szczególnie wrażliwym grupom, takim jak matki lub dzieci bez opieki, ubiegać się o ochronę międzynarodową na granicy polsko-białoruskiej, może stanowić jedynie pierwszy krok na niebezpiecznej drodze prowadzącej do całkowitej likwidacji konstrukcji prawa do azylu w Polsce.

Postulujemy w związku z tym, by rząd polski uchylił istniejące ograniczenia oraz zrewidował swoją politykę migracyjną na lata 2025–2030, która stanowi, że niejasno zdefiniowane bezpieczeństwo państwa ma pierwszeństwo nad podstawowym prawem człowieka do ubiegania się o azyl. Musimy jako Polska zapewnić pełną zgodność naszych procedur z międzynarodowymi standardami ochrony praw człowieka.³²

Autorka analizy: **Julia Głębocka**

Przypisy:

¹ Zob. np. publiczne wysłuchanie w sprawie celów polityki migracyjnej i metod jej realizacji, które odbyło się 25 listopada 2024 r. Zob. również: Rada Ministrów, „Odzyskać kontrolę. Zapewnić bezpieczeństwo” – strategia migracyjna na lata 2025–2030, <https://www.gov.pl/web/premier/odzyskac-kontrolę-zapewnic-bezpieczenstwo---strategia-migracyjna-na-lata-2025---2030>.

² Wypowiedzi na posiedzeniach Sejmu, posiedzenie nr 39 z dnia 23 lipca 2025 r. (2. dzień obrad), [Wypowiedzi na posiedzeniach Sejmu – Sejm Rzeczypospolitej Polskiej](#) [dostęp: 25.03.2026].

³ Amnesty International, „Poland: Law “suspending” asylum claims is a flagrant violation of international law and poses a serious threat to the rights of refugees and migrants” 1 May 2025; [Poland: Law “suspending” asylum claims is a flagrant violation of international law and poses a serious threat to the rights of refugees and migrants - Amnesty International](#). [dostęp: 25.03.2026].

⁴ Odpowiedź Komisji Europejskiej na raport Amnesty International dotyczący polskiej ustawy o tymczasowym ograniczeniu prawa do składania wniosków o ochronę międzynarodową (28 lipca 2025 r.).

⁵ Zob. np. wizytę na granicy przewodniczącej Komisji Europejskiej Ursuli von der Leyen i premiera Donalda Tuska w dniu 31 sierpnia 2025 r., podsumowaną przez Ministerstwo Obrony Narodowej Rzeczypospolitej Polskiej, [Ursula von der Leyen: „To jest granica, którą musimy chronić” – Ministerstwo Obrony Narodowej – strona Gov.pl.](#) [dostęp: 25.03.2026].

⁶ ECRE, „Poland: New report highlights abuse against people trying to cross Poland-Belarus border” (20 marca 2025 r.), [POLAND: New report highlights abuse against people trying to cross Poland-Belarus border — Three month extension for border ‘exclusion zone’ — Controversial asylum law approved — Government restates opposition to EU Migration Pact despite legal threat | European Council on Refugees and Exiles \(ECRE\)](#) [dostęp: 25.03.2026].

⁷ Notes From Poland, „ Attempted crossings from Belarus fell by half in 2024 after tough Polish border measures” (10 stycznia 2025 r.), [Attempted crossings from Belarus fell by half in 2024 after tough Polish border measures | Notes From Poland](#) [dostęp: 16.02.2025].

⁸ Onero Institute, „Poland’s Belarusian Border and the EU” (2 maja 2025 r.), [Poland’s Belarusian Border and the EU — Onero Institute](#) [dostęp: 25.03.2026].

⁹ Art. 33b ust. 2 ustawy z dnia 21 lutego 2025 r. o zmianie ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

¹⁰ Tamże.

¹¹ w2eu.info, „International Protection / Asylum” (listopad 2025 r.), <https://w2eu.info/en/countries/poland/international-protection-asylum> [dostęp: 25.03.2026].

¹² Human Rights Watch, „Poland: Scrap Bill Suspending Right To Asylum”, 19 lutego 2025 r., powołując się na uwagi UNHCR.

¹³ Tamże.

¹⁴ We are monitoring, „Children at the Polish-Belarusian border: January-September 2025” (30 września 2025 r.), <https://wearemonitoring.org.pl/wp-content/uploads/2025/07/Children-at-the-border-January-September-2025.pdf>, s. 3.

¹⁵ Save the Children, „So I told myself I couldn’t stay here... Unaccompanied Children at the Belarusian Border and in the Polish Alternative Care System in 2024” (13 czerwca 2025 r.), https://resourcecentre.savethechildren.net/pdf/13_06_ENG_online_Dzieci_przekracz_granice_STC.pdf, s. 43–47.

¹⁶ Stowarzyszenie Interwencji Prawnej, Suspension of the Right to Asylum “at the Belarusian Border” – But Where Exactly? (3 kwietnia 2025 r.), <https://interwencjaprawna.pl/en/suspension-of-the-right-to-asylum-at-the-belarusian-border-but-where-exactly/> [dostęp: 25.03.2026].

¹⁷ We are monitoring, „Children at the Polish-Belarusian border: January-September 2025” (30 września 2025 r.), <https://wearemonitoring.org.pl/wp-content/uploads/2025/07/Children-at-the-border-January-September-2025.pdf>, s. 10.

¹⁸ Bistieva i inni przeciwko Polsce, wyrok z dnia 10.04.2018, syg. 75157/14 oraz Bilalova i inni przeciwko Polsce, wyrok z dnia 26.03.2020, syg. 23685/14.

¹⁹ EU Migration Law Blog, „Polish law restricting the right to asylum at borders” (3 lipca 2025 r.), [Polish law restricting the right to asylum at borders – EU Immigration and Asylum Law and Policy](#) [dostęp: 25.03.2026].

²⁰ Human Rights Watch, „Poland: Scrap Bill Suspending Right To Asylum” (19 lutego 2025 r.), [Poland: Scrap Bill Suspending Right To Asylum | Human Rights Watch](#) [dostęp: 25.03.2026].

²¹ EU Migration Law Blog, „Polish law restricting the right to asylum at borders” (3 lipca 2025 r.), [Polish law restricting the right to asylum at borders – EU Immigration and Asylum Law and Policy](#) [dostęp: 25.03.2026].

²² Human Rights Watch, „Poland: Scrap Bill Suspending Right To Asylum” (19 lutego 2025 r.), [Poland: Scrap Bill Suspending Right To Asylum | Human Rights Watch](#) [dostęp: 25.03.2026].

²³ Notes From Poland, „Poland rejects 12 asylum claims at Belarus border in first week since tough new law” (3 kwietnia 2025 r.), [Poland rejects 12 asylum claims at Belarus border in first week since tough new law | Notes From Poland](#) [dostęp: 25.03.2026].

²⁴ TSUE, sprawa C-72/22 PPU, *Valstybės sienos apsaugos tarnyba*, 30 czerwca 2022 r.

²⁵ Zob. UNHCR, „Finland should not violate international agreements by restricting the rights of people in need of protection” (27 marca 2024 r.), [Finland should not violate international agreements by restricting the rights of people in need of protection | UNHCR Europe](#) [dostęp: 25.03.2026].

²⁶ Heinrich Böll Stiftung, „Asylum bans in the European Union: How states break the law and get away with it” (21 sierpnia 2025 r.), [Asylum bans in the European Union: How states break the law and get away with it | Heinrich Böll Stiftung - Thessaloniki Office](#) [dostęp: 25.03.2026]; HIAS, „Unlawful Suspension of Access to Asylum in Greece Must be Immediately Withdrawn” (16 lipca 2025 r.), [HIAS Greece Condemns Unlawful Suspension of Asylum Access](#) [dostęp: 25.03.2026].

²⁷ Zob. w szczególności rozprawy Wielkiej Izby Europejskiego Trybunału Praw Człowieka dotyczące Łotwy, Litwy i Polski w dniu 12 lutego 2025 r. w sprawie *H.M.M. i inni przeciwko Łotwie* oraz w powiązanych sprawach *R.A. i inni przeciwko Polsce* oraz *C.O.C.G. i inni przeciwko Litwie*.

²⁸ Rozporządzenie (UE) 2024/1351 w sprawie zarządzania azylem i migracją (14 maja 2024 r.).

²⁹ Komunikat prasowy Komisji Europejskiej „Commission steps up support for Member States to strengthen EU security and counter the weaponisation of migration”, 11 grudnia 2024 r., https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_24_6251 [dostęp: 25.03.2026].

³⁰ List otwarty podpisany przez szefów dziewięciu państw członkowskich Rady Europy (22 maja 2025 r.), <https://www.epsu.org/article/nine-european-governments-attack-european-court-human-rights-protecting-migrant-rights> [dostęp: 25.03.2026].

³¹ Pacuła, P., „Tusk rozważa wypowiedzenie Europejskiej Konwencji Praw Człowieka”, Oko.press (26 października 2025 r.), <https://oko.press/na-zywo/na-zywo-relacja/tusk-w-the-sunday-times-kwestionuje-ochrone-praw-czlowieka> [dostęp: 25.03.2026].

³² Rada Ministrów, „Odzyskać kontrolę. Zapewnić bezpieczeństwo” – strategia migracyjna na lata 2025–2030, <https://www.gov.pl/web/premier/odzyskac-kontrolę-zapewnic-bezpieczenstwo---strategia-migracyjna-na-lata-2025---2030>, s. 3.